25 FESTIVAL DE MÚSIQUES DE TORROELLA DE MONTGRÍ

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

Exposició
12 juliol - 30 octubre
2005

L'ESPLENDOR DE LA RUÏNA

Sala d'exposicions de la Pedrera
Passeig de Gràcia, 92. 08008 Barcelona
Accés lliure

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

25 FESTIVAL DE MÚSIQUES DE TORROELLA DE MONTGRÍ

DEL 15 DE JULIOL
AL 19 D'AGOST DE 2005

DIUMENGE, 14 D'AGOST
22.30 H • PLAÇA DE LA VILA

LA TRADICIÓ MUSICAL I LA MÚSICA ACTUAL AFRICANA

OUMOU SANGARE
veu (Mali)

NABINTOU DIAKITE I MAÏSSATA TISCHER-SANGARE
cor

ZOUMANA TERETA
violí

CHEIKH OUMAR DIABATE
percussions

BREHIMA DIAKITE
kamele goni

HAMANE TOURE
baix elèctric

SALAH BABA
guitarra

ABDOULAYE FOFANA
flauta

ALIOU DANTE
bateria

OUMOU SANGARE

Oumou Sangare va néixer el 1968 a Bamako —la florent capital de Mali—, ciutat a la qual havien emigrat els seus pares des de la regió de Wassoulou, situada al sud del riu Níger. La seva mare, Aminata Diaknite, també va ser cantant i, com la majoria de les dones de la seva generació, va haver de compartir marit amb dues dones més. Aquesta experiència de la poligàmia va impressionar profundament Oumou Sangare en la seva infantesa.

La mare d'Oumou la va animar ben aviat a desenvolupar el seu valuós talent com a cantant. Després d'un primer període en el qual Oumou va formar part de l'Orquestra Nacional de Mali, amb la qual van debutar els millors músics del país, el 1986 Bamba Dembele —veterà component de la Super Djata Band— la va convidar a incorporar-se al seu grup de percussions tradicionals, Djoliba, i a fer una gira conjunta per Europa. Després d'aquesta petita introducció en la vida del músic, Oumou va tornar a casa amb la determinació de formar el seu propi grup i crear un so personal basat en l'estil i la tradició de Wassoulou, la seva terra natal.

Poc temps després d'haver retornat d'Europa, Oumou va començar a treballar amb el conegut arranjador Amadou Ba Guindo. Juntament amb un selecte grup de músics —en el qual hi havia Boubacar Diallo, a la guitarra, i Aliou Traere, al violí—, Oumou i Amadou es van dedicar a construir un so intens i molt particular, fonamentat en les seves arrels i tradicions, però amb un estil únic i absolutament contemporani.

Oumou va substituir el tradicional violí de pèl de crinera de cavall, o *soku*, per un violí occidental que no s'havia emprat mai en un grup *wassoulou*, i va incorporar també el *cabalas* o *fle* com a instrument de percussió. Després de dos anys de treball molt dur i d'experimentació, el grup va rebre una oferta per realitzar el seu primer enregistrament. Oumou i companyia, doncs, van viatjar a Abidjan, a Costa d'Ivori, i en només set dies van gravar, als mítics estudis JBZ (productors del gran artista Youssou N'Dour), una col·lecció de sis composicions originals d'Oumou titulada *Moussolou* («dones»). Després del seu llançament, l'any 1989, es van vendre més de 200.000 còpies del casset. El públic i els pirates musicals embogiren i Oumou, a només 21 anys, es va convertir en una gran estrella.

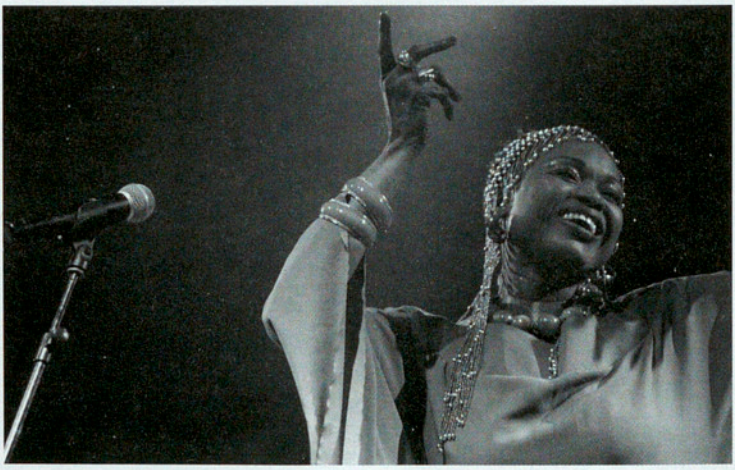

Moussolou és ja tot un clàssic de la música pop d'Àfrica, i d'alguna manera forma part d'una revolució. Amb el seu so clar com el cristall, basat en instruments tradicionals i sobretot acústics, Oumou i Amadou Ba varen construir una alternativa viable a tot el que fins aleshores s'havia considerat com l'únic camí possible. L'acostament d'Oumou a la seva música també va tenir ressò en la lluita de la seva gent per la pròpia identitat cultural, una lluita en què les tradicions no s'arraconen en un calaix, sinó que es modernitzen, tot preservant-ne intactes les característiques i els trets distintius fonamentals. La mateixa Oumou, malgrat la seva protesta constant contra els abusos de tradicions com la poligàmia, es mostra conservadora en algunes actituds: «Mirin, si no, la roba que porto; que no és tradicional, potser?».

Mentre l'èxit increïble de *Moussolou* consolidava Oumou a l'escena musical d'Àfrica de l'Oest, l'any 1991, després d'una trobada fortuïta amb Alí Farka Toure —el llegendari guitarrista de Mali—, el segell britànic World Circuit va adquirir els drets de distribució de l'àlbum i va començar a promoure la carrera internacional d'Oumou. *Moussolou* va ser molt ben rebut arreu del món i Oumou, empesa per una inspiració inesgotable, va començar a treballar en les cançons del segon àlbum, *Ko Sira*, títol que significa «el matrimoni d'avui». Gravat a Berlín i editat per World Circuit l'any 1993, el treball incloïa la peça *Sua Magri*, un tribut rítmic a la memòria d'Amadou Ba, que va morir en un accident de cotxe.

Les excel·lents crítiques i l'èxit de vendes que va aconseguir aquest segon disc van consolidar ràpidament la fama d'Oumou. A més de rebre nombrosos reconeixements a Mali, el 1993 *Ko Sira* fou elegit a Europa com l'àlbum de l'any de World Music. Després del breu parèntesi que va suposar l'arribada del seu primer fill, Oumou va reprendre la seva carrera i complí diversos compromisos a l'Àfrica i a Europa.

L'any 1994, Oumou va viatjar per segona vegada als Estats Units, com a part de l'elenc d'Africa Fête, i va actuar davant d'una audiència multitudinària i encantada al Central Park de Nova York.

Per al seu tercer àlbum, titulat *Worotan* (mot que significa «deu nous de cola», és a dir, el preu tradicional d'una núvia a Mali), editat l'any 1996, Oumou va treballar amb Pee Wee Ellis, trompetista de James Brown i incondicional de Honny Horns, que va fer una aportació entusiasta i, alhora, molt respectuosa amb el so de Sangare. El talentós guitarrista britanicoasiàtic Nitin Sawhney també hi va col·laborar amb una intervenció que destaca principalment al final de la cançó *Djouolon*, una de les composicions més rítmiques d'Oumou.

Els motius que expliquen la popularitat del so *wassoulou* en l'àmbit nacional i internacional rauen possiblement en el fet que ofereix a l'auditori, especialment a la gent jove, una alternativa nova als cants de lloança tradicionals que abans s'escoltaven amb reverència. Ara ja no es canta a uns avantpassats excepcionals, sinó a la vida quotidiana, i els músics volen fer ballar la gent al seu ritme.

Oumou Sangare és, definitivament, l'estrella femenina de les persones que pensen. Quan considera que és l'hora de dir veritats, es manté fidel als seus ideals i aborda temes tan controvertits com la lluita de les dones en una societat musulmana dominada pels homes, el conflicte entre la tradició i la modernitat, la pena i el goig de la vida i la mort.

Amb la seva alçada imponent, bellesa desafiant, intel·ligència valerosa i veu extraordinària, Sangare aconsegueix impressionar i sorprendre els oïdors allà on va, sigui als carrers de Bamako, a les botigues de París o als escenaris internacionals. El públic sap que té al davant una persona molt especial quan escolta la veu d'Oumou; una Oumou que canta amb la senzillesa i la força espiritual d'una Aretha Franklin o una Patsy Cline i que, llavors, et mira als ulls i diu: «Lluitaré fins al final dels meus dies pels drets de les dones de l'Àfrica i de tot el món».

UNA VEU PER A LES DONES DE MALI (I DE TOT ÀFRICA)

Pràctica exclusiva d'una casta d'artesans: els griot o *jeli*; article de luxe reservat sols per al gaudi dels senyors locals; això era la música fins fa encara no vint anys a Mali. Però aquesta peculiar i rígida estructura sociomusical implantada a l'àrea mandinga tenia una bella excepció a la regió meridional del Wassulun, habitada precisament per una ètnia no mandé, el poble ful. Malgrat que dels veïns pobles mandé n'han adoptat elements com la llengua bambara o certs instruments malinke als waussulunke -els fulbes instal·lats al Wassulun- sempre els ha resultat inadmissible la seva concepció elitista de la música. El músic no ho és per naixement, pel simple fet d'haver vingut al món en el si d'una nissaga griot, sinó fruit d'una lliure elecció.

De la comunitat d'immigrants fulbes residents a la capital estatal Bamako sorgí entre mitjans dels 70 i les primeries dels 80, coincidint amb un període de greu crisi política i econòmica, tota una fornada de cantants (Coumba Sidibé, Nahawa Doumbia, etc.) que havia de capgirar l'avenir de la cultura musical de Mali. El seu art ja no es resignava a glossar servilment les grandeses d'un sol individu, un patró sovint tirànic i corrupte, sinó que s'adreçava a tothom qui vulgués escoltar, per dir en melodia els problemes reals de la gent. També la més gran diva wassulunke , Oumou Sangaré, en comptes de cantar a sou dels poderosos ha posat la seva veu al servei de les més desfavorides, les dones, les moussolou que donen títol a aquell seu primer àlbum, rècord de vendes a l'Àfrica occidental.

En els seus precoços inicis, la cantant nascuda a Bamako formà part de l'Ensemble Instrumental National du Mali i de la banda Djoliba, conjunts típics que presentaven retaules sincrètics de les tradicions musicals de les diferents ètnies de Mali i en els quals Sangaré aportava el toc *wassulunke*. Però aquesta aviat decidí consagrar-se plenament al nou estil que s'estava gestant entre els fulbes de Mali. La música moderna urbana del Wassulun, que troba en Oumou Sangaré la seva expressió més brillant, es nodreix dels hipnòtics ritmes i repertoris tradicionals de la regió, com ara les cançons de les arcaiques confradies de caçadors o els balls de màscares *sogoninkun*, i incorpora alhora guitarres elèctriques i elements panmalinencs.

La companyia que acompanya Sangaré és un bon exemple d'aquest equilibri fecund entre tradició i modernitat. Allò que fa característic el so del conjunt i de tota la música *wassulunke* és precisament l'emblemàtica arpa de sis cordes kamale n'goni (literalment "l'arpa dels joves", una versió més reduïda del donso n'goni o "arpa dels caçadors" creada tot just a finals dels 50) acompanyada pel raspador de metall *karyan*. S'hi sumen la *fle*, percussió en forma de mitja carbassa encerclada per una xarxa de petxines que les dones toquen en les noces, i el violí propi dels pastors.

La poderosa veu de la diva de Bamako avorreix l'estil grandiloqüent i artificiós dels griots i denuncia amb una subtil contundència aspectes tan delicats com l'absència de llibertat en l'elecció del marit o la poligàmia que ella mateixa patí en la pell de la seva mare. Per això el cor de dones que la secunda a dalt de l'escenari és molt més que un recurs musical, fa palès que darrere el cant de Sangaré s'hi reconeixen les dones de Mali i de tot Àfrica.

Miquel Cuenca

C

2005

creació i pensament contemporanis

recerca

creació

difusió

espais i col·lectius

infraestructura

idees

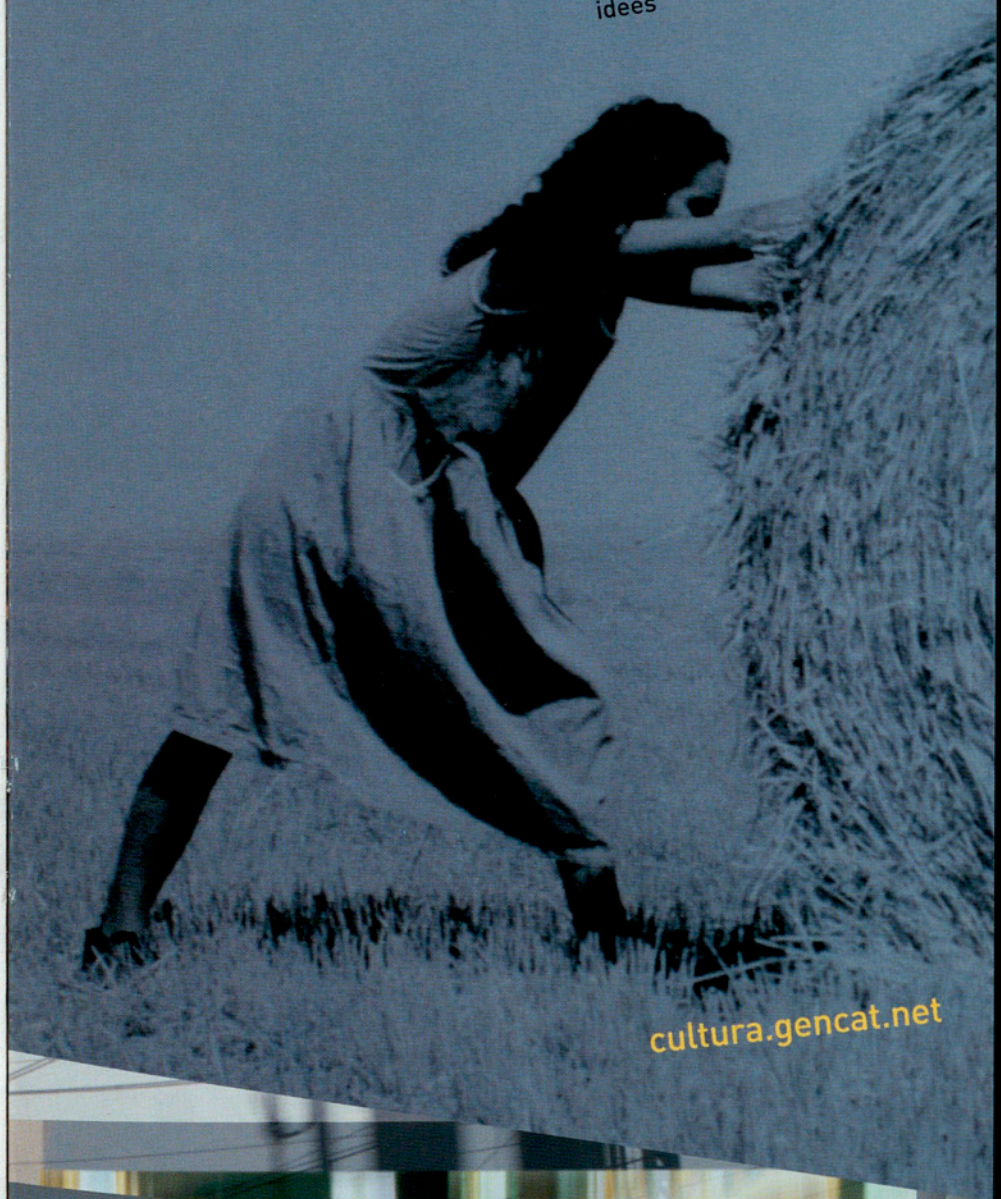

cultura.gencat.net

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

HO ORGANITZA

SECRETARIA:
Apartat de Correus núm. 70 • E-17257 • Torroella de Montgrí
T. 00 34 972 76 10 98 • **T.** 00 34 972 76 06 05
F. 00 34 972 76 06 48 • **E-m.** info@joventutsmusicals.com
www.festivaldetorroella.org

HI COL·LABOREN

FUNDACIÓ VILA CASAS

EL PAIS

Germans Radresa sa

PARRÒQUIA DE SANT GENÍS

HO PATROCINEN

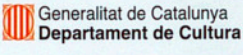

AMB LA COL·LABORACIÓ I EL PATROCINI DE

FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA